

Владица Илић

ПРИРУЧНИК ЗА МУЗИЧКУ КУЛТУРУ

за пети разред основне школе

Наставна јединица: У ливади, под јасеном

Циљ наставне јединице:

- обнављање појмова усвојених у нижим разредима (*нота, пауза, ритам*)

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *У ливади, под јасеном*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- стварање веселе и радне атмосфере на почетку школске године

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поздравити ученике и пожелети им успешну нову школску годину. Упознати их са градивом петог разреда. Најавити учење нових песама народне и уметничке музике, упознавање с композиторима и њиховим делима, усвајање основа музичке писмености.

Упознати ученике са уџбеником који ће користити у току школске године. Пажњу им усмерити на:

- водич (стр. 2)
- теме (стр. 3)
- графичко упутство за извођење тонова на блок-флаути (стр. 97)
- упутство за вођење Дневника слушања музике (стр. 98)

Главни део часа

Најавити обраду народне песме из Србије *У ливади, под јасеном*, па записати назив дела на табли.

Певање и свирање

Народна из Србије, *У ливади, под јасеном*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста.

Отпевати песму уз инструменталну пратњу како би ученици уочили њен ритмичко-мелодијски ток. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде такт (четворочетвртински), темпо (*Allegro*) и димамику (*f*).

Подстаћи ученике да певају песму, а затим и да је свирају на металофонима или блок-флаутама. Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење.

Подсетити ученике на значење појмова *нота, пауза и ритам*.

Задати им да реше задатак из уџбеника. Проверити тачност решења.

Завршни део часа

Подстаћи ученике да смисле ритмичку пратњу за песму *У ливади, под јасеном* и помоћи им у томе.

Поделити ученике у више група, од којих једна пева песму, друга је свира на металофонима и блок-флаутама, а трећа изводи ритмичку пратњу. Улоге мењати приликом сваког новог извођења.

Наставна јединица: *Дечји ритмички инструменти*

Циљ наставне јединице:

- подсећање на дечје ритмичке инструменте с којима су се ученици упознали у нижим разредима

Задаци наставе:

- развијање интересовања за музичку уметност
- стицање навике слушања музике
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе, па им задати да отпевају народну песму из Србије *У ливади, под јасеном уз* инсистирање на јасној дикцији, чистој интонацији и изражајном и доживљеном певању.

Главни део часа

Подстаћи ученике да се сете дечјих ритмичких инструмената на којима су свирали у нижим разредима. Пажњу им усмерити на фотографије инструмената у уџбенику.

Демонстрирати извођење ритма на сваком од доступних ритмичких инструмената. Питати ученике:

- По чему се разликују ритмички инструменти које видите?
- Који од њих има звук који ти се највише допада, а који ти се допада најмање?
- Који је инструмент најгласнији, а који најтиши?

Подстаћи ученике да свирају на дечјим ритмичким инструментима и да затим објасне на ком је инструменту најлакше свирати, а на ком најтеже.

Задати ученицима да комбинујући ноте и паузе које су научили, доврше започету ритмичку вежбу у уџбенику и да тактирањем провере тачност урађеног задатка.

Започети игру ритмичке имитације према упутству из уџбеника. Ученицима објаснити да „краћи ритмички мотив“ подразумева целину која траје један до два такта.

Завршни део часа

Слушање

С. Јовић и М. Бранисављевић, *Latino line*

Упознати ученике с тим да *Stankovic Percussion Ensemble* чине професори и ученици музичке школе *Станковић* из Београда.

Подстаћи ученике да приликом слушања наведу називе инструмента који се чују на снимку, да уоче промене у ритму композиције, а затим и да импровизују покрете који одговарају карактеру тог музичког дела.

Наставна јединица: Уметност музицирања

Циљ наставне јединице:

- обнављање композиција и музичких појмова обрађених у нижим разредима

Задаци наставе:

- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- стицање навике слушања музике
- подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука
- развијање осетљивости слуха ради препознавања музичких дела на основу карактеристичних одломака
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- ликовна култура – *Колаж* Светлане Павловић Циндо

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Подстаћи ученике да испричају од чега се састоји линијски систем. Питати их:
- Колико линија, а колико празнина има линијски систем?
 - Да ли се линије и празнине броје одоздо нагоре или одозго надоле?
 - Шта се пише на почетку линијског система?
 - На ком се месту у линијском систему пише ознака за врсту такта?

Главни део часа

Подсетити ученике на значење појмова *мелодија* и *мелодијски инструменти*, па их подстаћи да испричају све што знају о металофону и блок-флаути. Питати их:

- Од ког је материјала направљен металофон, а од ког блок-флаута?
- Колико плочица има металофон? По чему се оне разликују?
- Колико рупица има блок-флаута? Како су распоређене?
- Како се производи звук на металофону, а како на блок-флаути?

Демонстрирати свирање на металофону и блок-флаути извођењем C-dur лествице или неке композиције једноставног ритмичко-мелодијског тока.

Започети игру *музичке пантомиме* свирањем неке од популарних дечјих песама обрађених у четвртм разреду. Игру затим наставити на начин описан у уџбенику.

Уколико ученици нису оспособљени да композиције које су учили репродукују свирањем, игру организовати тако да ученици песме певају неутралним слогом *на* или *ла*. Песме које препозна већина ученика отпевати уз инструменталну пратњу на клавиру.

Задати ученицима да наведу називе још неких мелодијских инструмената.

Завршни део часа

Слушање

Музички колаж

Подстаћи ученике да на основу краћих одломака препознају композиције које су слушали у нижим разредима и да изложе запажања и утиске о њима.

- Ф. Шуберт, *Музички тренутак*
- Ј. Хајдн, *Дечја симфонија*
- П. И. Чајковски, *Наполитанска песма*
- Е. Григ, *Марш патуљака*.

Пажњу ученика усмерити на *Колаж* Светлане Павловић Џиндо. Подстаћи их да одреде свираче који су представљени на њему (гитариста, виолиниста и контрабасиста).

Наставна јединица: *Завичају мој*

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичких појмова усвојених у нижим разредима (*такт, знак за понављање, прима волта, секунда волта*)

Задаци наставе:

- обнављање песме *Завичају мој*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање занимања за групне музичке активности
- уочавање и препознавање различитих ознака у нотном запису песме
- развијање љубави према завичају

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- ликовна култура – слика *Житна поља* Саве Стојкова

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Подстаћи ученике да опишу свој завичај. Питати их:
- Шта је у вашем завичају лепо и занимљиво?
 - Шта је то што би у њему тебало променити?
 - На који начин ви доприносите лепоти свог завичаја?

Главни део часа

Певање и свирање

Непознати аутор, *Завичају мој*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста.

Питати их:

- Како аутор другачије назива свој завичај?
- Које лепоте свог завичаја истиче у песми?

Започети обраду песме из нотног записа. Ученицима задати да одреде такт (трочетвртински), темпо (*Allegro*) и димамику (*mf*).

Подстаћи ученике да се присете појмова *такт* и *тактица*, затим их подсетити на појам и функцију *знака за понављање (репетиције)*, *прима волте* и *секунда волте*. Задати им да одреде колико песма *Завичају мој* има тактова (24), а колико знакова за понављање (2).

Песму *Завичају мој* најпре певати, а затим и свирати на металофонима и блок-флаутама. Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити да смисле и изведу ритмичку пратњу.

Пажњу ученика усмерити на слику *Житна поља* Саве Стојкова.

Читајући текст из уџбеника објаснити ученицима да је Сава Стојков признати сликар из Сомбора који инспирацију за дела налази у родној Војводини.

Завршни део часа

Ученике поделити у четири групе, од којих прва пева песму, друга је свира на металофонима, трећа на блок-флаутама, а четврта изводи ритмичку пратњу. Улоге у извођењу песме мењати у складу са жељама и способностима ученика, а у циљу подстицања веселе и радне атмосфере у којој сваки ученик има прилику да се музички изрази.

Подстаћи ученике да компонују, насликају или напишу дело инспирисано њиховим завичајем.

Наставна јединица: *Брате Иво*

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичких појмова усвојених у нижим разредима (*канон, темпо*)

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *Брате Иво*
- упознавање с композицијом Т. Албинонија *Адађо*
- неговање способности извођења музике (певање/свирање)
- подстицање занимања за групне музичке активности
- уочавање и препознавање различитих ознака у нотном запису песме
- развијање осетљивости слуха у функцији разликовања и препознавања темпа

Наставне методе и поступци:

- разговор
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- француски језик – певање песме *Frère Jacques*
- енглески језик – певање песме *Brother John*
- ликовна култура: слика *Фестивалска звона* М. Вилија

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да се присете значења појма канон, као и начина на који се он изводи. Питати их:

- Да ли канон спада у једногласне или вишегласне композиције?
- Да ли гласови приликом певања канона изводе исте или различите мелодије?
- Да ли приликом певања канона сви гласови почињу истовремено?
- На основу чега знамо када који глас почиње да пева?

Главни део часа

Певање и свирање

Непознати аутор, *Брате Иво*

Прочитати текст песме на српском језику, па са ученицима поразговарати о садржају песме. Пажњу ученика усмерити на слику *Фестивалска звона* М. Вилија.

Започети обраду песме из нотног записа. Задати ученицима да одреде порекло песме (непознати аутор), број тактова (осам), такт (четворочетвртински) и димамику (*p*).

Урадити вежбу распевавања, затим смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Песму извести једногласно, и то најпре лагано, затим умерено и на крају брзо.

Задати ученицима да у левом углу изнад нотног записа напишу ознаку за темпо који је најприкладнији за ову песму. Песма је у оригиналу писана у темпу *Allegro*, али је прихватљиво и свако друго решење с којим се сложи већина ученика.

Подсетити ученике на значење појма *темпо*, као и на различите ознаке које се користе за темпо.

После више једногласних извођења песму извести двогласно, а затим и трогласно – канонски, уз инсистирање на изражајном и доживљеном певању и правовременом смењивању гласова.

У зависности од нивоа стечених знања из енглеског и француског језика, подстаћи ученике да песму *Брате Иво* отпевају на неком од тих језика.

Задати ученицима да песму свирају на металофонима и блок-флаутама. Објаснити им да приликом извођења, уместо тона *g-мало*, који се појављује у последња два такта композиције, свирају тон *g1*.

Завршни део часа

Најавити слушање композиције *Адађо* Т. Албинонија, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

Т. Албинони, *Адађо*

Пажњу ученика усмерити на назив композиције, па им објаснити да се реч *адађо* односи на темпо у ком је композиција изведена.

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о композицији и извођењу које су чули.

Наставна јединица: *Јеж*

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичких појмова усвојених у нижим разредима (*динамика*)

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *Јеж*
- упознавање с композицијом Р. Штрауса *Тако је говорио Заратустра* ради овладавања музичком писменошћу
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- развијање осетљивости слуха ради разликовања и препознавања различитих динамичких ступњева

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму учили на прошлом часу?
- Како називамо такву врсту композиција?
- Шта је темпо?
- Које ознаке за темпо знате?

Главни део часа

Певање и свирање

3. Гргошевић, *Јеж*

Најавити обраду још једног канона. Питати ученике:

- За колико гласова је писана песма *Јеж*?
- На основу чега сте то закључили?

Пажњу ученика усмерити на бројеве у нотном запису песме који означавају наступ првог и другог гласа.

Започети обраду песме из нотног записа. Задати ученицима да одреде број тактова (осам), такт (двочетвртински), темпо (*Allegro*) и да у нотном запису песме заокруже такт који би на основу ознака за динамику требало да певају гласно (такт бр. 6).

Анализирати са ученицима и остале ознаке за динамику у нотном запису песме *Јеж*, па их подсетити на значење појма *динамика* и на ознаке за динамику.

Урадити вежбу распевавања, затим смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

После више једногласних извођења песму извести двогласно – канонски – уз инсистирање на изражајном и доживљеном певању и правовременом смењивању гласова.

Завршни део часа

Најавити слушање композиције *Тако је говорио Заратустра* Р. Штрауса, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

Р. Штраус, *Тако је говорио Заратустра*

Подстаћи ученике да изложе запажања и утиске о композицији *Тако је говорио Заратустра*. Питати их:

- Да ли је у композицији динамика све време иста?
- Да ли се мења постепено или нагло?
- Да ли се чује постепено појачавање или утишавање?

Поново пустити снимак композиције, па ученике подстаћи да наведу ознаке за динамику које одговарају њеном музичком току.

Наставна јединица: *На ливади*

Циљ наставне јединице:

- развијање опсега дечјег гласа, осећајности и изражајности

Задаци наставе:

- двогласно извођење песме *На ливади* М. Милојевића
- неговање способности извођења музике (певања)
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања

Наставне методе и поступци:

- разговор
- певање

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму учили на прошлом часу?
- Да ли смо је певали једногласно или вишегласно?
- Колико је гласова учествовало у њеном извођењу?
- Како се назива певање у два гласа?

Читајући текст из уџбеника, најавити двогласно извођење песме *На ливади* М. Милојевића, па пажњу ученика усмерити на графички приказ којим је објашњено коју деоницу изводи први глас, а коју други.

Главни део часа

Певање

М. Милојевић, *На ливади*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Питати их:

- Који се звуци чују на ливади коју у песми описује Милоје Милојевић? (жубор потока, свирање пастира, пев славуја, ћарлијање поветарца)
- Који се мириси осећају? (мирис винограда)
- Који се народни инструмент помиње у песми? (фрула)

Пажњу ученика усмерити на слику *Планинска ливада* Бева Банкера.

Започети обраду песме из нотног записа. Задати ученицима да одреде број тактова (25), такт (двочетвртински), темпо (*Allegro*) и ознаке за динамику (*mf*, *p*, *ff*, *crescendo*, *decrescendo*).

Нотни текст ишчитати парлато, па урадити вежбу распевавања.

Смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Наизменично изводити само први, па затим само други глас песме уз мелодијску пратњу на клавиру.

После више једногласних извођења песму извести двогласно. Ученицима који певају други глас помоћи свирањем њихове мелодијске линије.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Завршни део часа

Ученицима који су песму добро савладали омогућити извођење у паровима или мањим певачким групама. Улоге у певању првог, односно другог гласа мењати у складу са жељама ученика и проценом њихове способности.

Ученицима слабијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње на инструментима Орфовог инструментаријума или другим изворима звука.

Наставна јединица: *Композиција за два металофона*

Циљ наставне јединице:

- подстицање интересовања за групне музичке активности

Задаци наставе:

- обнављање песме *На ливади* М. Милојевића
- извођење *Композиције за два металофона* К. Орфа
- упознавање с композицијом К. Орфа *Музика поетика*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- стицање навике активног слушања музике
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму певали на прошлом часу?
- Да ли је она народна или уметничка композиција? Ко је њен творац?
- Да ли смо песму изводили једногласно или двогласно?

Подстаћи ученике да отпевају песму *На ливади* М. Милојавића водећи рачуна о томе да дикција буде јасна, а певање изражајно.

Главни део часа

Свирање

К. Орф, *Композиција за два металофона*

Одабрати ученике који су добро савладали технику свирања на металофону и задати им да одсвирају *Композицију за два металофона* служећи се њеним нотним записом.

Урадити анализу обе деонице, па ученицима објаснити да је доња деоница композиције писана двогласно, те да је за њено извођење неопходно коришћење два батића (палице).

Демонстрирати начин на који се доња деоница изводи, објашњавајући притом да је размак између батића све време исти, осим у другом и шестом такту другог реда, приликом свирања сексте $e-c^2$, где је размак незнатно већи.

Задати ученицима да наведу називе тонова које су учили, а који се у *Композицији за два металофона* не појављују (f и h).

Подстаћи ученике да размисле о томе да ли је *Композицију за два металофона* могуће записати у једном линијском систему. Помоћи им у доношењу закључка да то није могуће на примеру првог такта композиције.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са значајем који је у музичком образовању деце имао познати немачки композитор Карл Орф.

Пажњу ученика усмерити на слику Карла Орфа, па најавити слушање композиције *Музика поетика*.

Записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

К. Орф, *Музика поетика*

Пустити снимак композиције *Музика поетика*, па подстаћи ученике да наведу називе инструмената чије су звуке препознали (ксилофони, тимпан, звечке...) и да изложе запажања и утиске о композицији.

Наставна јединица: Солмизација

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичких појмова усвојених у нижим разредима (*солмизација*)

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *Солмизација* Р. Роџерса
- неговање способности извођења музике (певања)
- стицање навике слушања музике
- подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (дечји гласови, музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Подстаћи ученике да се сете значења појма *солмизација*. Питати их:
- Шта је солмизација?
 - Које тонове солмизације знате?
 - Како се ти тонови називају абecedом?

Главни део часа

Певање

Р. Роџерс, *Солмизација*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста.

Питати их:

- Који се тонови помињу у песми?
- Која је лествица добила име по тону *до*?
- Шта је октава?

Одсвирати и отпевати песму, па ученике упознати с тим да је песма *Солмизација* једна од најпознатијих музичких нумера из познатог дечјег филма *Моје песме, моји снови*.

Препоручити ученицима да пронађу филм и да га одгледају.

Урадити вежбу распевавања, затим смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Песму обрадити по деловима и фразама, уз мелодијску пратњу на клавиру.

Посебну пажњу посветити обради тежих мелодијских скокова.

Ради лакшег усвајања мелодије у извођење постепено увести хармонизовани аранжман.

У току извођења инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника упознати ученике са улогом коју је у настанку тонова солмизације имао Гвидо Аретински. Пажњу ученика усмерити на статуу Гвида Аретинског у Фиренци.

Наставна јединица: *C-dur* лествица

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичких појмова усвојених у нижим разредима (*лествица, ступањ, цео степен, полустепен*)

Задаци наставе:

- обнављање песме *Солмизација* Р. Родерса
- неговање способности извођења музике (певања)
- развијање опсега дечјег гласа, осећајности и изражајности
- развијање интересовања за музичку уметност
- подстицање занимања за групне музичке активности

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир

Корелација:

- математика – римски бројеви
- српски језик – абецеда

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму певали на прошлом часу?
- Из ког филма потиче песма *Солмизација*?
- Да ли је она народна или уметничка композиција? Ко је њен творац?
- Да ли смо песму изводили једногласно или вишегласно?

Подстаћи ученике да отпевају песму *Солмизација* Р. Роцера водећи рачуна о томе да дикција буде јасна, а певање интонативно чисто.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника подстаћи ученике да се присете појмова *лествица*, *ступањ*, као и да обнове знања у вези с C-dur лествицом.

Задати ученицима да отпевају C-dur лествицу узлазно и силазно, па да наведу још неку реч којом би се могао описати њен звучни доживљај.

Пажњу ученика усмерити на слику у уџбенику на којој су приказана деца која на сликовит начин представљају распоред целих степена и полустепена у C-dur лествици.

Објаснити ученицима да се дурске лествице због свог веселог призвука често називају и *мушким лествицама*.

Завршни део часа

Организовати представљање C-dur лествице у одељењу на основу илустрације из уџбеника. Представљање поновити више пута како би у њу били укључити сви ученици који су за то заинтересовани.

Напомена:

Овај вид сликовитог представљања заступљен је и у наставним јединицама *Птица пева* и *Дед' поиграј, медо* у којима је предвиђено упознавање ученика с природном и хармонском a-moll лествицом, па је пожељно посветити му већу пажњу.

Наставна јединица: *Сети се шта смо научили*

Циљ наставне јединице:

- систематизација градива обрађиваног у наставној теми *Стара знања*

Задаци наставе:

- примењивање стечених знања у решавању постављених задатака
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- упознавање с наставном темом *Музички инструменти*
- стварање и подстицање веселе и радне атмосфере

Наставне методе и поступци:

- разговор
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да се присете песама које су певали и свирали у оквиру текуће наставне теме, композиција које су слушали, наставних јединица које су обрадили. Подстаћи их и да опишу своја осећања и да дају мишљење о њима, па да кажу шта им је у тој наставној теми било најлакше, а шта најтеже.

Главни део часа

Задати ученицима да реше задатке на основу којих је могуће стећи бољи и потпунији увид у то колико су савладали обрађено градиво, као и то у којој су мери способни за усвајање нових наставних садржаја.

У наставку часа подстаћи стваралачку активност ученика. Ученицима задати да појединачно или у групи певају, свирају или компоњују дела различитог карактера.

Подстаћи их да слушајући омиљене композиције играју или цртају и на тај начин искажу своја осећања.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника, предочити ученицима о чему ће учити у оквиру нове наставне теме, као и то који ће бити њихови задаци.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставним јединицама које представљају завршетке наставних тема *Музички инструменти*, *Чудесни свет музике*, *Празнично расположење*, *Народно стваралаштво*, *Народно стваралаштво у уметничкој музици*, *Музичке разгледнице* и *Великани музичке сцене*.

Наставна јединица: *Инструментална музика*

Циљ наставне јединице:

- увођење у свет инструменталне музике

Задаци наставе:

- усвајање с појмовима *инструментална музика, солистичка музика, камерна музика, оркестарска музика*
- упознавање с називима камерних ансамбала у зависности од броја извођача (*дуо, трио, квартет, квинтет, секстет, септет, октет, нонет...*)
- усвајање основних знања о симфонијском оркестру
- упознавање са основним групама музичких инструмената
- упознавање с композицијом *Ј. С. Баха Свита за виолончело соло бр. 1*
- упознавање са *Симфонијом бр. 9 А. Дворжака*
- упознавање са истакнутим виртуозима из света солистичке музике
- развијање осетљивости за музичке вредности
- стицање навике активног слушања музике

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- слушање музике

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

Корелација:

- ликовна култура: *Е. Делакроа, Паганини; А. фон Менцел, Музичко вече у кући Фридриха Великог*

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да наведу називе музичких инструмената које имају у својој околини. Питати их:

- Да ли код кућа имате неки музичке инструменте? Које?
- Који вам се од тих инструмената највише допада, а који најмање?
- Које бисте инструменте желели да имате?
- Који музички инструменти постоје у вашој школи?
- Ко на њима свира?

Главни део часа

Упознати ученике с појмом инструментална музика, као и с тим да у зависности од броја извођача она може бити солистичка, камерна и оркестарска.

Слушање

J. С. Бах, *Свита за виолончело соло бр. 1*, Прелудијум

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о извођењу које су чули.

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с Николом Паганинијем, једним од најбољих извођача у историји музике. Пажњу ученика усмерити на слику познатог француског сликара Ежена Делакроаа, на којој је насликан Николо Паганини.

Упознати ученике с појмом камерна музика и с њеним настанком. Пажњу им усмерити на слику А. фон Менцела – *Музичко вече у кући Фридриха Великог*, на којој је приказано музицирање у кући тог племића.

Подстаћи ученике да испричају да ли су некада били на концерту камерне музике и да наведу где је то било и ко је наступао.

Упознати ученике с називима камерних ансамбала које чине два, три, четири и више извођача.

Упознати ученике с појмом оркестарска музика и с тим како се оркестри деле у зависности од броја извођача.

Упознати ученике с појмом симфонијски оркестар, као и с групама инструмената од којих је тај инструментални ансамбл састављен. Пажњу ученика усмерити на схему симфонијског оркестра, па најавити слушање *Симфоније бр. 9 А. Дворжака* у извођењу Берлинске филхармоније под руководством Херберта фон Карајана.

Упутити ученике у то да је Берлинска филхармонија један од најбољих симфонијских оркестара данашњице и да је Карајан био дугогодишњи диригент тог ансамбла.

Слушање

А. Дворжак, *Симфонија бр. 9, Из новог света, e-moll*, 4. став

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о извођењу које су чули, као и да објасне како схватају улогу диригента у оркестру.

Прочитати занимљивост у вези с најбројнијим оркестром који је икада састављен, па ученицима задати да за следећи час сазнају име неког нашег симфонијског оркестра.

Наставна јединица: Гудачки инструменти – виолина

Циљ наставне јединице:

- упознавање с гудачким инструментима и виолином као њиховим најзначајнијим представником

Задачи наставе:

- упознавање с појмом *гудачки инструменти*
- усвајање елементарних знања о гудачким инструментима (облик, грађа, најзначајнији градитељи, технике свирања)
- упознавање са основним карактеристикама виолине (порекло, техничко-извођачке могућности, најзначајнији композитори и извођачи)
- упознавање са значајним делима виолинске литературе (Н. Паганини, *Каприс бр. 24, a-moll*; П. И. Чајковски, *Концерт за виолину и оркестар, D-dur*)
- развијање осетљивости слуха у функцији разликовања и препознавања звучне боје виолине
- стицање навике слушања музике
- оспособљавање ученика за опажање музике различитог карактера и садржаја
- развијање интересовања за музичку уметност

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Како се назива музика која се изводи на инструментима?
- Шта је камерна музика?
- Како се назива највећи инструментални ансамбл?
- Које су групе инструмената заступљене у симфонијском оркестру?

Најавити упознавање с гудачким музичким инструментима.

Главни део часа

Упознати ученике с појмом гудачки инструменти, као и са основном грађом, начином држања и свирања виолине, виоле, виолончела и контрабаса.

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с најпознатијим градитељима гудачких инструмената, па пажњу ученика усмерити на слику Едгара Бундија на којој је приказан Антонио Страдивари у својој градитељској радионици.

Упознати ученике са улогом леве и десне руке у техници свирања гудачких инструмената, као и са историјским развојем гудала.

Задати ученицима да за следећи час сазнају од којих се делова састоји гудало.

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с виолином, њеним пореклом, грађом и начином свирања.

Слушање

Н. Паганини, *Каприс бр. 24*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о звуку виолине и композицији коју су чули. Објаснити им да је *каприс* виртуозна инструментална композиција шаливога карактера, пуна динамичких, мелодијских и ритмичких обрта.

Ученике информативно упознати с тим ко су најзначајнији ствараоци музике за виолину, као и с тим ко су најзначајнији извођачи на том инструменту.

Пажњу ученика усмерити на фотографију једног од наших најпознатијих виолиниста – Стефана Миленковића – па најавити слушање једног од најзначајнијих дела виолинске литературе.

Слушање

П. И. Чајковски, *Концерт за виолину и оркестар D-dur*, 1. став

Прочитати из уџбеника изјаву непознатог аутора која говори о виолини, па ученике упознати са улогом коју у савременој музици има електрична виолина.

Пажњу ученика усмерити на слику познате виолинисткиње Ванесе Меј, па ученицима рећи то да је она 2011. године наступала у нашој земљи, у београдској Арени.

Наставна јединица: Гудачки инструменти – виола и виолончело

Циљ наставне јединице:

- упознавање с гудачким инструментима (виола и виолончело)

Задачи наставе:

- подсећање на појам *гудачки инструменти*
- упознавање са основним карактеристикама виоле и виолончела (група којој припадају, грађа и техничко-извођачке могућности, најзначајнији композитори и извођачи)
- стицање навике слушања музике
- развијање осетљивости слуха ради разликовања и препознавања звучних боја виоле и виолончела
- оспособљавање ученика за опажање музике различитог карактера и садржаја
- развијање интересовања за музичку уметност

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

МОГУЋИ ТОК РАДА

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- С којом смо се групом музичких инструмената упознали на прошлом часу?
- Који инструменти спадају у групу гудачких инструмената?
- Ко су најзначајнији градитељи гудачких инструмената?
- По чему су гудачки инструменти међусобно слични, а по чему различити?
- Како се производи тон на гудачким инструментима?
- Шта је гудало?
- Од чега се оно састоји?
- Како се држи виолина?
- Ко су наши најпознатији виолинисти?

Најавити упознавање с виолом и виолончелом.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с виолом и виолончелом, њиховим пореклом, грађом и начином свирања.

Ученике информативно упознати с тим ко су најзначајнији ствараоци музике за виолу и виолончело, као и с тим ко су најзначајнији извођачи на тим инструментима.

Пажњу ученика усмерити на фотографије познатих извођача на виоли и виолончелу (Паул Хиндемит и Ксенија Јанковић).

Објаснити ученицима да су и многи познати виолинисти јавно наступали на виоли. Најпознатији међу њима јесу Јехуди Мењухин, Давид Ојстрах, Пинкас Цукерман, Шломо Минц, Максим Венгеров, Јулијан Рахлин и Најџел Кенеди.

Посебну пажњу посветити слушању одговарајућих звучних записа са компакт-диска ради развијања осетљивости слуха ученика за разликовање и препознавање звучних боја виоле и виолончела.

Слушање

- В. А. Моцарт, *Дуо за виолину и виолу G-dur*, 3. став
- В. Волтон, *Концерт за виолу и оркестар*, 2. став
- К. Сен Санс, *Лабуд* из циклуса *Карневал животиња*
- А. Дворжак, *Концерт за виолончело и оркестар, h-moll*, 1. став
- Е. Григ, *У пећини горског краља*

Подстаћи ученике да после сваке композиције изнесу запажања и утиске у вези са снимком који су чули.

Завршни део часа

Пустити снимак још неке виолске или виолончелистичке композиције.

Наставна јединица: *Гудачки инструменти – контрабас и гудачки ансамбли*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с гудачким инструментима (контрабас) и гудачким ансамблима (гудачки квартет, гудачки квинтет, гудачки оркестар)

Задачи наставе:

- обнављање знања у вези с виолом и виолончелом
- развијање осетљивости слуха ради разликовања и препознавања звучне боје контрабаса
- упознавање с основним карактеристикама контрабаса (група којој припада, грађа и техничко-извођачке могућности, најзначајнији композитори и извођачи)
- упознавање с настанком гудачког квартета
- упознавање с карактеристикама гудачког квинтета и гудачког оркестра
- стицање навике слушања музике
- развијање осетљивости слуха ради разликовања и препознавања звучне боје контрабаса
- оспособљавање ученика за опажање музике различитог карактера и садржаја
- развијање интересовања за музичку уметност

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- По чему су виола и виолончело слични, а по чему различити?
- Како се зове наша најистакнутија виолончелисткиња?
- Ко су најзначајнији ствараоци музике за виолу?

Најавити упознавање с контрабасом.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с контрабасом, њиховим историјским развојем, грађом и начином свирања.

Слушање

К. Сен Санс, *Слон* из циклуса *Карневал животиња*

Ученике информативно упознати с тим ко су најзначајнији ствараоци музике за контрабас, као и с тим ко су најзначајнији извођачи на том инструменту.

Пажњу ученика усмерити на фотографију Гарија Кара – једног од најпознатих извођача на контрабасу.

Слушање

С. Кусевицки, *Концерт за контрабас и оркестар, А-dur, 3. став*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о извођењу које су чули.

Упознати ученике са улогом коју контрабас има у цез музици, затим њихову пажњу усмерити на слику нашег признатог цез контрабасисте Михајла Мише Блама.

Слушање

О. Петерсон, *Роб Рој*

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с најзначајнијим гудачким ансамблима – гудачким квинтетом, гудачким квинтетом и гудачким оркестром.

Пажњу ученика усмерити на изјаву Јохана Волфганга Гетеа у вези с гудачким квинтетом.

Посебну пажњу посветити слушању одговарајућих звучних записа с компакт-диска како би ученици уочили разлике у звуку гудачких ансамбала.

Слушање

А. Дворжак, *Гудачки квинтет бр. 12, F-dur, 1. став*

Б. Бритн, *Једноставна симфонија, 2. став*

Наставна јединица: *Моја музика*

Циљ наставне јединице:

- развијање интересовања за музичку уметност

Задаци наставе:

- упознавање с композицијом *Ми смо свет* М. Диксона и Л. Ричија
- упознавање с композицијом *Медитације* Ж. Маснеа
- развијање и обликовање музичког укуса
- оспособљавање ученика за опажање музике различитог карактера и садржаја
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- стицање навике слушања музике
- развијање критичког мишљења
- уочавање веза између музике и других уметности
- упознавање с хуманом улогом музике у друштву

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике
- упућивање на коришћење интернета

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

Корелација:

- ликовна култура: слика *Виолина и гитара* Пабла Пикаса

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да опишу улогу коју музика има у њиховим животима.

Питати их:

- Да ли се у твојој породици неко бави музиком?
- Која се музика најчешће слуша у твојој кући?
- Која се музика слуша на твом рођенданском слављу?
- Да ли имаш неки музички инструмент?

Главни део часа

Пажњу ученика усмерити на фотографије познатих музичких извођача и група (Ролингстоунс, Шакира, Фреди Меркјури).

Слушање

Пустити снимке композиција које су ученици донели на час, па подстаћи ученике да објасне зашто им се баш та врста музике допада. Питати их:

- Шта је занимљиво и лепо у композицији коју смо чули?
- Шта је то што је чини посебном?
- Који инструменти учествују у њеном извођењу?
- О чему се говори у тексту?
- Да ли нам ова композиција доноси неку музичку поруку? Коју?

Читајући текст из уџбеника који говори о концерту под називом *Live Aid*, ученицима предочити хуману улогу музике у друштву, па најавити упознавање с композицијом *Ми смо свет*, која је постала заштитни знак тог музичког догађаја.

Уколико у школској фонотеци не постоји снимак песме, задати ученицима да га пронађу за следећи час.

Задати ученицима да наведу називе својих омиљених музичких инструмената, као и називе телевизијских и радио-станица које емитују музику коју воле да слушају.

Упутити ученике на интернет адресу на којој могу слушати музику различитих епоха, жанрова и расположења, у складу са својим музичким укусом.

Пажњу ученика усмерити на слику *Вилина и гитара* Пабла Пикаса, па их подстаћи да наведу своја запажања и утиске о делу тог славног сликара.

Завршни део часа

Упознати ученике са улогом коју музика има у животима и делима славних личности. Прочитати мисли Платона, Виктора Игоа и Фридриха Ничеа, па са ученицима поразговарати о њиховој садржини и поруци.

Задати ученицима да за следећи час пронађу још неке мисли великана о музици у некој енциклопедији, часопису или на интернету.

Слушање

Ж. Масне, *Медитације*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о композицији коју су чули.

Наставна јединица: *Здравица*

Циљ наставне јединице:

- развијање интересовања за музичку уметност

Задаци наставе:

- подсећање на најзначајније ствараоце музике за децу
- упознавање са значајним манифестацијама посвећеним деци
- учење текста и мелодије песме *Здравица* М. Илића Белог
- упознавање с композицијама чији су ствараоци деца (*Круна од нота* М. Проле)
- развијање и подстицање музичког стваралаштва
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу
- развијање критичког мишљења

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- слушање музике
- упућивање на коришћење интернета

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

Корелација:

- српски језик – значајни дечји песници

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да наведу називе манифестација на којима учествују ученици њихове школе (такмичења општинског, окружног или републичког карактера, фестивали, смотре, прославе...).

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника, који говори о нашим најзначајнијим ствараоцима музике за децу. Подстаћи ученике да се сете дечјих песама које су учили у нижим разредима, па да наведу њихове називе и имена њихових стваралаца (песника и композитора).

Најавити обраду песме *Здравица* познатог ствараоца музике за децу Миодрага Илића Белог, па записати име композитора и назив дела на табли.

Певање

М. Илић Бели, *Здравица*

Прочитати текст песме, па затим са ученицима поразговарати о ономе о чему се у њој говори и о поруци текста. Указати им на то да је аутор текста познати дечји песник Душко Радовић.

Задати ученицима да одреде врсту такта (четворочетвртински) и темпо (*Moderato*).

Упознати ученике са значајем који за развој и афирмацију деце имају манифестација *Радост Европе* и Републички фестивал дечјег музичког стваралаштва *Деца композитори*.

Пажњу ученика усмерити на фотографије из уџбеника, као и на интернет адресе на којима је могуће пронаћи више информација о поменутих манифестацијама.

Најавити слушање песме *Круна од нота* М. Проле, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

М. Проле, *Круна од нота*

Подстаћи ученике да опишу запажања и утиске о композицији коју су чули.

Завршни део часа

Омогућити ученицима да завире у „композиторску радионицу“ тако што ће смислити мелодију на текст песме *Другарска* познатог дечјег песника Пера Зупца или на неки други текст по свом избору.

Помоћи ученицима у решавању постављеног задатка.

Наставна јединица: Средишта музичких збивања

Циљ наставне јединице:

- упознавање са средиштима музичких збивања у Србији

Задаци наставе:

- упознавање с композицијом А. Хачатуријана *Игра сабљама*
- подсећање на композицију И. Бајића *Српкиња*
- упознавање с музичком традицијом и културом свог народа
- подстицање интересовања за уметничку музику
- стицање навике праћења и похађања концертних приредби
- подстицање интересовања за музичко извођаштво и стваралаштво
- подстицање истраживачког рада

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск

Корелација:

- географија – градови Србије

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о концертима на којима су били и извођачима који су наступали. Питати их:

- Где је одржан концерт?
- Ко је наступао?
- Како је изгледала сцена?
- Како су били одевени извођачи?
- Како је била одевена публика?

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са средиштима музичких збивања у нашој земљи.

Пажњу ученика усмерити на фотографије културних установа, па ученике подстаћи да испричају да ли су у некој од њих били и да изнесу запажања и утиске о њима.

Подстаћи ученике да опишу установу из свог краја у којој се најчешће одржавају музички догађаји (позориште, музеј, галерију, дом културе...) и да наведу њен назив.

Слушање

А. Хачатуријан, *Игра сабљама* из балета *Гајана*

Подстаћи ученике да у *Дневник слушања музике* упишу запажања и утиске о *Игри сабљама*.

Задати ученицима да за следећи час у новинама или неком часопису пронађу чланак који најављује неки музички догађај.

Упознати ученике са значајем који је у историји наше музике имао *Српски музички лист* који је основао Исидор Бајић, па пажњу ученика усмерити на насловну страну једног од првих издања тог листа на којој је приказан Стеван Стојановић Мокрањац.

Завршни део часа

Најавити слушање увертнуре из опере *Виљем Тел* Ђ. Росинија, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

Ђ. Росини, Увертира из опере *Виљем Тел*

Подстаћи ученике да изнесу своја запажања и утиске о композицији чији су снимак чули.

Задати ученицима да упореде композицију *Игра сабљама* са увертиром из опере *Виљем Тел* и да испричају која им се од те две композиције више допада и зашто.

Наставна јединица: *Упознавање с клавијатуром*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с најважнијим особеностима клавијатуре

Задаци наставе:

- упознавање с композицијом П. Макартнија и С. Вондера *Абонос и слоновача*
- упознавање с композицијом Л. ван Бетовена *Менует*
- уочавање односа између белих и црних дирки клавијатуре
- визуелно везивање слике клавијатуре са нотним записом C-dur лествице
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)
- подстицање интересовање за уметничку музику
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- ликовна култура – слика *Разиграна слоновача* Вирцила Стивенса

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да наведу називе инструмената који постоје у њиховој школи, као и називе инструмената који су приказани у уџбенику (хармоника, клавир и синтисајзер).

Подстаћи ученике да наведу разлике између хармонике, клавира и синтисајзера (облик, величина...), као и њихове сличности (беле и црне дирке).

Главни део часа

Упознати ученике с појмом *клавијатура*, па им усмерити пажњу на слику Вирцила Стивенса *Разиграна слоновача*.

Најавити слушање композиције *Абонос и слоновача* Пола Макартнија и Стивија Вондера, па записати имена композитора и назив дела на табли.

Слушање

П. Макартни, С. Вондер, *Абонос и слоновача*

Пустити снимак композиције и затим прочитати рефрен песме и објаснити његов превод:

*Абонос и слоновача живе заједно у савршеној хармонији
једно до другог на клавијатури мог клавира,
о госпoде, зашто не бисмо и ми?*

Објаснити ученицима да је абoнос тврдо црно дрво које се користи за израду појединих делова музичких инструмената и других скупoцених предмета.

Упознати ученике с тим да је слоновача млечнобела коштана материја од које су сачињене кљове слонова, која је често коришћена за израду белих дирки клавира и других скупoцених предмета. Рећи им и то да је данас употреба слоноваче забрањена због заштите слонова од истребљења.

Поразговарати са ученицима о садржају и поруци текста. Објаснити им да црне и беле дирке клавијатуре у песми симболизују припаднике црне и беле расе и да због тога композиција *Абонос и слоновача* осим музичког има и социолошки значај јер промовише расну једнакост.

Упознати ученике с улогом коју на клавијатури имају беле и црне дирке, као и са односом између њих.

Подстаћи ученике да на клавиру или неком другом инструменту са диркама одсвирају вежбе из уџбеника.

Завршни део часа

Слушање

Л. ван Бетовен, *Менует*

Подстаћи ученике да одреде инструмент на којем је изведена композиција (клавир), да испричају да ли су негде уживо чули звук клавира и да га опишу.

Наставна јединица: Дунаве, Дунаве

Циљ наставне јединице:

- упознавање с појмом и функцијом *повисилице*

Задаци наставе:

- учење текста, ритма и мелодије песме *Дунаве, Дунаве*
- упознавање с композицијом *На лепом плавом Дунаву* Ј. Штрауса Млађег
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- стицање навике слушања музике
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- развијање критичког мишљења

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- географија – реке Србије (Дунав)

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Шта је клавијатура?
- Између којих се тонова на клавијатури налазе цели степени?
- Између којих се тонова на клавијатури налазе полустепени?

Задати ученицима да наведу све оно од чега је састављен линијски систем (пет линија, четири празнине, виолински кључ, ознака за врсту такта).

Главни део часа

Певање и свирање

Народна из Војводине, *Дунаве, Дунаве*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде географско порекло песме (из Војводине), темпо, тј. карактер (широко), динамику (*f*), као и ступањ C-dug лествице којим се песма завршава (други).

Подстаћи ученике да у нотном запису песме пронађу знак који још нису учили.

Упознати ученике с појмом и функцијом *повисилице*, као и с начином на који повишени тонови добијају назив.

Пажњу ученика усмерити на нотни запис у којем су представљени повишени тонови и њихови називи.

Нотни запис песме ишчитати парлато, па урадити вежбу распевавања.

Смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Подстаћи ученике да песму изведу и свирајући на металофонима или блок-флаутама.

Пажњу ученика усмерити на 97. страну уџбеника на којој је приказано на који се начин на блок-флаути изводи тон *fis*.

Омогућити самостално извођење песму ученицима који су је добро савладали.

Ученицима скромнијих извођачких способности предложити извођење предложене ритмичке пратње.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника ученике упознати са улогом коју Дунав има у народном и уметничком стваралаштву наше земље и других земаља кроз које протиче.

Најавити слушање валцера *На лепом плавом Дунаву* Ј. Штрауса Млађег, па прочитати занимљивост у вези с његовим настанком.

Пажњу ученика усмерити на слику дворца Хадик у Футогу, затим пустити снимак.

Слушање

Ј. Штраус Млађи, *На лепом плавом Дунаву*

Наставна јединица: *Секин плач*

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичког појма обрађеног на претходном часу (*повисилица*)

Задаци наставе:

- учење текста, ритма и мелодије песме *Секин плач* Ј. Хајдна
- извођење песме *Секин плач* ради овладавања музичком писменошћу
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање стваралачког ангажовања
- слободно импровизовање на инструментима Орфовог инструментаријума
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком

Наставне методе и поступци:

- демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Шта је повисилица?
- За колико повисилица повишава тон уз који стоји?
- Како повишен тон добија назив?

Главни део часа

Певање и свирање

J. Хајдн, *Секин плач*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински), темпо (*Moderato*), динамику (*p*, *crescendo*), као и да у нотном запису песме заокруже повишене тонове. Помоћи им објашњењем да су повишени и сви остали тонови на истој висини у оном такту у којем је тон с повисилицом.

Нотни запис песме ишчитати парлато, па урадити вежбу распевавања.

Смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Задати ученицима да песму изведу солмизацијом, а затим и да је свирају на металофонима и блок-флаутама.

Ученике поделити у три групе, од којих прва песму свира на металофонима, друга на блок-флаутама, а трећа је пева. Улоге у извођењу песме мењати у складу са жељама ученика и проценом њихових способности.

Ученицима скромнијих извођачких способности задати да на ритмичким инструментима импровизују пратњу за песму *Секин плач* и да је свирају са осталим ученицима из одељења.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са животом и делима Јозефа Хајдна, па најавити слушање композиције чија је мелодија прихваћена као химна Немачке. Записати име аутора и назив дела на табли, а затим пустити снимак.

Слушање

J. Хајдн, *Гудачки квинтет бр. 1, C-dur*, 2. став

Подстаћи ученике да испричају какву је улогу Јозеф Хајдн имао у оснивању гудачког квинтета.

Наставна јединица: Сади дрво

Циљ наставне јединице:

- упознавање с појмом *шеснаестине ноте*

Задаци наставе:

- учење текста и ритма разбрајалице *Сади дрво*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- подстицање стваралачког ангажовања
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- тактирање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- дечји музички инструменти

Корелација:

- српски језик – разбрајалица

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Подстаћи ученике да испричају све што знају о разбрајалицама. Питати их:
- Шта су разбрајалице?
 - Чему служе?
 - Које смо разбрајалице изговарали у нижим разредима?

Најавити учење разбрајалице која је настала на основу текста познатог дечјег песника Јована Јовановића Змаја.

Главни део часа

Ритмичко изговарање

Вл. Илић, *Сади дрво*

Прочитати текст разбрајалице, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Питати их:

- На који начин дрво може да нас награди?
- Знате ли неко место на које би требало посадити дрво? Које?
- Које бисте дрво посадили? Зашто?

Упутити ученике на нотни запис разбрајалице *Сади дрво*. Задати им да одреде такт (двочетвртински) и да заокруже ноте које дотад нису учили (шеснаестине).

Упознати ученике с појмом *шеснаестине нота*, као и са дужином њиховог трајања. Пажњу ученика усмерити на ритмичко стабло сачињено од нотних вредности које су досад учили. Подстаћи ученике на закључак да у једној целој ноти има 16 шеснаестина ноте.

Подстаћи ученике да открију на ком је ритмичком инструменту најлакше извести шеснаестине нота, а на ком најтеже.

Завршни део часа

Задати ученицима да смисле мелодију за разбрајалицу *Сади дрво*. Подстаћи их на креативност давањем њима блиских и доступних примера.

Похвалити свако залагање и истаћи најбоља остварења.

Наставна јединица: *Динг, донг*

Циљ наставне јединице:

- обнављање музичког појма обрађеног на претходном часу (*шеснаестина ноте*)

Задаци наставе:

- извођење композиције *Динг, донг* ради овладавања музичком писменошћу
- упознавање с композицијом Ж. Баријеа *Allegro prestissimo*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање стваралачког ангажовања (истраживање и стварање музике)
- слободно импровизовање на инструментима Орфовог инструментаријума
- подстицање жеље за активним бављењем музиком
- стицање навике активног слушања музике
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- С којом смо се нотном вредношћу упознали на прошлом часу?
- Колико шеснаестина има у једној четвртини ноте?
- За колико је шеснаестина ноте краћа од осмине?

Одабрати ученика који ће самостално извести разбрајалицу *Сади дрво*. Разбрајалицу затим извести на нивоу целог одељења, инсистирајући на прецизном ритму и јасној дикцији.

Главни део часа

Подстаћи ученике да наведу назив композиције Карла Орфа коју су већ свирали током школске године (*Композиција за два металофона*).

Најавити обраду још једне композиције истог ствараоца.

Певање и свирање

К. Орф, *Динг, донг*

Подстаћи ученике да уоче разлику између првог и другог реда композиције (у првом реду шеснаестине нота написане су састављено, а у другом растављено).

Упознати ученике с тим да је и растављено и састављено писање шеснаестина нота правилно, као и с тим да се ноте које се појављују више пута узастопно најчешће пишу састављено због лакше прегледности.

Започети обраду песме из нотног записа. Прочитати текст песме, па пажњу ученика усмерити на слику у уџбенику.

Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински), дужину тонова и њихове називе.

Песму ишчитати парлато, па урадити вежбу распевавања.

Певати песму, а затим је и свирати на металофонима, блок-флаутама и другим доступним мелодијским инструментима.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити њено самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње.

Задати ученицима да ритмичку пратњу коју су осмислили запишу на одговарајуће место у нотном запису.

Завршни део часа

Најавити слушање композиције *Allegro prestissimo* Ж. Баријеа, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

Ж. Баријеа, *Allegro prestissimo*

Подстаћи ученике да наведу запажања и утиске о композицији и да одреде које су ноте у композицији највише заступљене (шеснаестине).

Наставна јединица: *Веверица*

Циљ наставне јединице:

- извођење песме *Веверица* ради овладавања музичком писменошћу

Задаци наставе:

- неговање способности извођења музике (певања)
- развијање опсега дечјег гласа
- слободно импровизовање на инструментима Орфовог инструментаријума
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- стицање искуства у слушном разликовању гласова

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму певали и свирали на прошлом часу?
- Да ли је она народна или уметничка композиција? Ко је њен творац?
- Које су нотне вредности у њој заступљене?

Задати ученицима да отпевају песму *Динг, донг* К. Орфа, водећи рачуна о томе да дикција буде јасна, а певање ритмички прецизно.

Главни део часа

Певање

К. Бабић, *Веверица*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Пажњу ученика усмерити на слику Д. Мајз *Спремна за скок*.

Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински), темпо (*Moderato*) и димамику (*mf*) и да затим на одговарајућа места у нотном запису песме упишу тактне црте које су изостављене.

Проверити тачност урађеног задатка, па започети обраду песме. Урадити вежбу распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Омогућити самостално извођење песме ученицима који су је добро савладали. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње.

Завршни део часа

Слушање

К. Бабић, *Веверица*

Подстаћи ученике да изложе запажања и утиске о извођењу које су чули.

Приликом поновног слушања ученике подстаћи да искажу осећања слободним покретом.

Наставна јединица: *Нећкалица*

Циљ наставне јединице:

- извођење вежбе *Нећкалица* ради оспособљавања ученика за разумевање и извођење различитих ритмичких фигура

Задаци наставе:

- обнављање песме *Веверица* К. Бабића
- упознавање с *Хумореском* Антоњина Дворжака
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање стваралачког ангажовања (истраживање и стварање музике)
- импровизација мелодије на постојећи текст
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Подстаћи ученике да појединачно, у групама или фронтално певају песму *Веверица* К. Бабића и притом изведу импровизовану ритмичку пратњу користећи различите изворе звука.

Главни део часа

Ритмичко изговарање

В. Илић, *Нећкалица*

Вежбу обрадити према упутству из уџбеника. Упознати ученике с начином на који је вежба настала ради лакшег схватања њене ритмичке структуре.

The image shows three rhythmic exercises for the song 'Nećkalica' in 2/4 time. Each exercise consists of a musical staff with notes and lyrics below it.

Exercise 1:
Staff 1: $\frac{2}{4}$ | \dot{a} sad ho - ħu, a ti ne - ħesh.
Staff 2: \dot{a} - a ho - ħu, a ti ne - e.
Staff 3: \dot{a} - a - a ħu, a ti - i - i?

Exercise 2:
Staff 1: $\frac{2}{4}$ | \dot{a} sad ho - ħu, a ti ne - ħesh.
Staff 2: \dot{a} ho - ħu, a ti ne.
Staff 3: \dot{a} ħu, a ti?

Подстаћи ученике да усмено, без записивања, смисле мелодију за *Нећкалицу*. Организовати извођење смишљених мелодија, па истаћи и похвалити најлепше.

Задати ученицима да доврше ритмичку вежбу у уџбенику користећи ноте и паузе које су дотад научили. Подстаћи их да примене знања која су стекли извођењем вежбе *Нећкалица*.

Завршни део часа

Најавити слушање *Хумореске* А. Дворжака, па записати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

А. Дворжак, *Хумореска*

Упознати ученике с ликом и делом Антоњина Дворжака, као и с појмом *хумореска*. Подстаћи ученике да наведу запажања и утиске о композицији, као и називе инструмента које су препознали слушајући прво извођење композиције (клавир), а затим и друго (виолина и виолончело).

Упознати ученике с појмом *хумореска*.

Наставна јединица: *Макдоналдова фарма*

Циљ наставне јединице:

- извођење песме *Макдоналдова фарма* ради овладавања музичком писменошћу

Задаци наставе:

- неговање способности извођења музике (певања)
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- развијање опсега дечјег гласа
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- опонашање гласова

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

Корелација:

- енглески језик – певање песама на енглеском језику

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да појединачно или заједно отпевају неку песму коју су учили на часовима енглеског језика, као и песму на енглеском језику из света популарне музике.

Поразговарати са ученицима о тексту отпеваних песама, као и о свему другом што је у тим песмама занимљиво.

Главни део часа

Певање

Народна из Шкотске, *Макдоналдова фарма*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Задати ученицима да одреде порекло песме (народна из Шкотске), такт (двочетвртински) и темпо, тј. карактер (весело).

Урадити вежбе распевавања, па осмислити и одсвирати инструментални увод у циљу давања почетне интонације.

Ученике упознати с тим да се у сваком стиху песме *Макдоналдова фарма* појављује име друге животиње, као и одговарајућа ономатопеја. Објаснити им да се песма изводи кумулативно, тј. тако што се ономатопеје из свих претходних стихова додају сваком следећем стиху.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити осмишљавање и извођење ритмичке пратње на инструментима Орфовог инструментарија или на другим изворима звука.

Подстаћи ученике да одреде ознаке за динамику које одговарају музичком току композиције и да их упишу на одговарајућа места у нотном запису.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника упознати ученике с тим да је *Макдоналдова фарма* једна од најпознатијих и најомиљенијих дечјих песама у целом свету. Најавити слушање снимка на којем ту песму изоди позната америчка џез певачица Ела Фиццералд, па пажњу ученика усмерити на њену слику дату у уџбенику.

Записати на табли географско порекло песме и њен назив, затим пустити снимак.

Слушање

Народна из Шкотске, *Макдоналдова фарма*

Задати ученицима да одреде извођачки састав (женски глас и гитара) и да наведу запажања и утиске о извођењу које су чули. Подстаћи их да наведу сличности и разлике између своје интерпретације и интерпретације која је остварење Еле Фиццералд.

Подстаћи ученике да смисле текст за још неку строфу песме *Макдоналдова фарма*.

Наставна јединица: *Зоо-ритам*

Циљ наставне јединице:

- решавање ритмичког диктата ради овладавања музичком писменошћу

Задаци наставе:

- обнављање песме *Макдоналдова фарма*
- подсећање на *Карневал животиња* К. Сен Санса
- подстицање интересовања за групне музичке активности
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком
- подстицање стваралачког ангажовања (истраживање и стварање музике)
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- стицање навике слушања музике
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе, па их подстаћи да песму *Макдоналдова фарма* отпевају појединачно, у групама или фронтално, изводећи притом ритмичку пратњу на инструментима Орфовог инструментаријума или на другим изворима звука.

Главни део часа

Најавити двогласно извођење песме *Макдоналдова фарма*, а затим анализирати ритмичко-мелодијски ток оба гласа.

Пажњу ученика усмерити на трећи и четврти такт другог реда, у којима се наизменично смењују наступи првог и другог гласа.

За премијерно извођење композиције одабрати ученике добрих свирачких способности. Подстаћи их да песму изведу на металофонима, блок-флаутама или другим доступним мелодијским инструментима и то најпре појединачно, а затим и заједно.

У извођење поступно укључити и остале ученике из одељења, додељујући им различите улоге – певање песме, извођење ритмичке пратње, изражавање осећања слободним покретом...

Улоге у извођењу мењати у складу са жељама ученика и проценом њихових извођачких способности.

Задати ученицима да доврше започети *Зоо-ритам* и помоћи им у томе.

Зоо-ритам

2/4

Зе-бра, нил-ски коњ, а-ли-га-тор, ној, бу-ба-ма-ра, кен-гур, сле-пи миш, пуж.

Кит, мај-мун, а-на-кон-да, црв, леп-тир, ан-ти-ло-па, мор-ски пас, слон.

Завршни део часа

Подстаћи ученике да се сете назива збирке композиција у којој је К. Сен Санс музиком представио животиње (*Карневал животиња*).

Најавити слушање *Финала* из *Карневала животиња*, па написати име композитора и назив дела на табли.

Слушање

К. Сен Санс, *Карневал животиња* – *Финале*

Пустити снимак композиције, па ученике подстаћи да препознају животиње које се у њој оглашавају (антилопе, петлови и кокошке, кенгури, магарци...).

Наставна јединица: *Божих, Божих бата*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије божихне песме *Божих, Божих бата*
- упознавање с народном песмом из Србије *Ој бадњаче*
- развијање интересовања за музичку уметност
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- стицање навике слушања музике

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- српски језик – песме о Божићу

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да испричају на који се начин у њиховој породици прославља Божић. Питати их:

- На који се начин у твојој породици прославља Божић?
- Где набављате бадњак?
- Шта се налази на божићној трпези?
- Ко вам долази у госте?
- Да ли ви идете код некога у госте?
- Да ли се певају неке песме? Које?

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о Божићу и најавити учење песме.

Певање и свирање

Божићна песма, *Божић, Божић бата*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Пажњу ученика усмерити на објашњења непознатих речи (*батати, бој*) која се налазе у фусноти.

Задати ученицима да одреде такт (четворочетвртински), темпо (*Allegro*), динамику (*mf*), као и да именују знак који се налази изнад последњег тона нотног записа (*корона*).

Читајући текст из уџбеника подсетити ученике на појам и функцију *короне*.

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Песму извести више пута, и то најпре певањем, а затим и свирањем на металофонима, блок-флаутама и другим доступним мелодијским инструментима.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње на инструментима Орфовог инструментарија или на другим изворима звука.

Пажњу ученика усмерити на божићне честитке приложене у уџбенику, па их подстаћи да наведу запажања у вези с њима.

Задати ученицима да напишу божићну честитку друговима из одељења, да смисле мелодију за текст који су написали и да је отпевају.

Завршни део часа

Слушање

Народна из Србије, *Ој бадњаче*

Подстаћи ученике да опишу запажања и утиске о песми *Ој бадњаче*, као и да усмено одговоре на питања из уџбеника.

Наставна јединица: *Ој Стојане*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије коледарске песме *Ој Стојане*
- упознавање с коледарском песмом *Ој убава*
- развијање интересовања за музичку уметност
- неговање способности извођења музике (певања)
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком
- подстицање интересовања за групне музичке активности

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

Корелација:

- српски језик – песме о Божићу

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе, па их подстаћи да божићу песму *Божић, Божић бата* отпевају појединачно, у групама или фронтално, изводећи притом ритмичку пратњу на инструментима Орфовог инструментаријума или на другим изворима звука.

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о коледама и најавити учење коледарске песме *Ој Стојане*. Пажњу ученика усмерити на слику коледара у уџбенику, па их подстаћи да наведу запажања у вези с њом.

Певање

Коледарска песма *Ој Стојане*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Пажњу ученика усмерити на објашњења непознатих речи (*калушаст, прћорог*) која се налазе у фусноти.

Пажњу ученика усмерити на ознаку за такт на почетку нотног записа песме. Објаснити им да су композиције писане у петосминском такту честа појава у народној музици југоисточне Србије.

Задати ученицима да одреде темпо у ком би песма требало да буде изведена (*Allegro*), па им објаснити да песму изводе две групе певача, онако како је описано у уџбенику, да би се извођачи наизменично могли одмарати и по потреби договарати о променама током певања.

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и правовременом смењивању гласова. Ученицима који су песму добро савладали омогућити извођење у паровима.

Слушање

Народна из Србије, *Ој убава*

Подстаћи ученике да именују инструмент чији звук препознају на снимку (гајде) и да наведу своја запажања и утиске о извођењу које су чули.

Завршни део часа

Подстаћи ученике да одреде да ли су песме *Божић, Божић бата* и *Ој Стојане* народне или уметничке композиције. Питати их:

- На ком се ступњу *C-dur* лествице песме завршавају?
- Да ли је завршетак на другом ступњу карактеристичан за народне или уметничке композиције?

Подстаћи ученике да испричају да ли у њиховом крају постоји неки обичај сличан коледама. Препоручити им организовање представе инспирисане коледарским обредом и песмом *Ој Стојане*, коју би извели на одељенској или школској приредби.

Наставна јединица: *Боже правде*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије химне *Боже правде*
- упознавање с химном европске уније *Ода радости*
- упознавање са еуровизијском химном *Te Deum*
- подстицање потребе за изражајним певањем
- буђење интересовања за историјске и уметничке вредности свог народа
- развијање родољубавих осећања
- упознавање с правилима понашања при извођењу државне химне
- неговање способности извођења музике (певања)
- развијање осетљивости за музичке вредности
- стицање и неговање навике слушања музике

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

Корелација:

- историја (проглашење Србије за краљевину)

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да наведу назив песме која је химна манифестације *Радост Европе (Здравица)* и да отпевају ту песму.

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника у којем је објашњено значење појма *државна химна*, па пажњу ученика усмерити на заставу и грб Србије који су приказани у уџбенику.

Упознати ученике с настанком химне *Боже правде* и њеним ауторима. Објаснити ученицима на који начин би требало да се понаша публика за време извођења химне и после њеног завршетка.

Певање

Даворин Јенко, *Боже правде*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци.

Започети обраду песме из нотног записа. Задати ученицима да одреде такт (четворочетвртински), темпо, тј. карактер дела (свечано), динамичке ступњеве (*f*, *p*, *ff*) и назив тона који је повишен (*cis*).

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији, чистој интонацији и свечаној атмосфери.

Песму певати више пута уз инструменталну пратњу, водећи рачуна о поштовању ознака за динамику.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење.

Слушање

Даворин Јенко, *Боже правде*

Подстаћи ученике да наведу све оно што слушајући снимак запажају. Разлике у мелодији и тексту објаснити постојањем више различитих верзија химне.

Завршни део часа

Најавити слушање композиција *Ода радости* Л. ван Бетовена и *Te Deum* М. А. Шарпантјеа, па записати имена композитора и називе дела на табли.

Слушање

Л. ван Бетовен, *Ода радости*; М. А. Шарпантје, *Te Deum*

Упознати ученике с химном европске уније и еуровизијском химном, па их подстаћи да неутралним слогом отпевају мелодију још неке химне (химна неке државе, химна омиљеног фудбалског клуба, химна фудбалске лиге шампиона...).

Наставна јединица: *Светосавска химна*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- учење текста, ритма и мелодије *Светосавске химне*
- подстицање потребе за изражајним певањем
- буђење интересовања за историјске и уметничке вредности свог народа
- неговање способности извођења музике (певања)
- развијање осетљивости за музичке вредности
- стицање и неговање навике слушања музике

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- српски језик – анализа прича о Светом Сави

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да испричају на који се начин у њиховој школи прославља Дан Светог Саве. Питати их:

- Где се одржава прослава?
- Ко учествује у њеној припреми?
- Ко учествује у њеном извођењу?
- Да ли се певају неке песме? Које?

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о настанку *Светосавске химне*, па најавити њену обраду.

Пажњу ученика усмерити на фреску из манастира Милешева на којој је приказан Свети Сава, као и на слику Корнелија Станковића.

Певање

К. Станковић, *Светосавска химна*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци. Ученике који песму знају одраније подстаћи да је отпевају. Осталим ученицима задати да пажљиво слушају другове из одељења и да се потруде да запамте мелодију песме.

Задати ученицима да одреде такт (четворочетвртински), темпо, односно карактер (свечано) и повишени тон у првом такту последњег реда (*fis*).

Химну обрадити из делова, а најтеже мелодијске скокове понављати више пута заредом.

Подстаћи ученике да *Светосавску химну* певају заједно, водећи рачуна о томе да певање буде свечано и изражајно.

Ученицима који су композицију добро савладали омогућити самостално извођење.

Завршни део часа

Најавити слушање *Светосавске химне* у извођењу мешовитог хора.

Слушање

К. Станковић, *Светосавска химна*

Подстаћи ученике да изложе запажања и утиске о извођењу које су чули.

Питати их:

- Колико гласова чујеш на снимку?
- Да ли сви гласови певају исту мелодију?
- Да ли је песма изведена са инструменталном пратњом или без ње?

Наставна јединица: *Широм Србије*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- усвајање појмова *етномузиколог, културно уметничко друштво и кореограф*
- упознавање с народном песмом *Где си било, јаре моје*
- упознавање с композицијом *Девојачко коло*
- буђење интересовања за историјске и уметничке вредности свог народа
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком
- подстицање истраживачког рада

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник

Корелација:

- географија – песме различитог географског порекла

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Подстаћи ученике да испричају све што знају о народној музици. Питати их:
- Коју музику називамо народном музиком?
 - Ко су творци народне музике?
 - На који је начин народна музика сачувана од заборава?
 - На шта мислимо када кажемо да је народна музика генерацијама преношена с колена на колена?

Подстаћи ученике да се присете народних песама које су учили током школске године, да их именују, а затим и да отпевају неку од њих.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника ученике упознати са специфичностима певања у различитим крајевима Србије. Најавити упознавање с песмом која представља бисер српског фолклорног наслеђа.

Слушање

Народна из Србије, *Где си било, јаре моје*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о извођењу које су чули, а затим и да наведу називе народних песама из свог краја.

Читајући текст из уџбеника упознати ученике с особеностима народног играња у Србији, као и са инструментима којима је у прошлости праћено играње у колу.

Најавити слушање *Девојачког кола* које је изведено на старом народном „инструменту“ – листу .

Слушање

Народна из Србије, *Девојачко коло*

Упознати ученике с појмом *етномузиколог*, као и са улогом коју етномузиколози имају у очувању наше народне музике од заборава.

Упознати ученике са улогом коју у очувању и неговању фолклора имају културно уметничка друштва и објаснити им значај који за рад КУД-ова имају кореографи. Задати ученицима да за следећи час сазнају име културно уметничког друштва из свог места.

Читајући текст из уџбеника упознати ученике с тим које су најпознатије смотре народног стваралаштва, па им задати да сазнају назив још неке домаће или међународне манифестације тог типа.

Упутити ученике на Интернет странице на којима могу пронаћи мноштво информација и занимљивости у вези с нашим народним стваралаштвом.

Завршни део часа

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са особеностима народних ношњи из различитих крајева наше земље. Подстаћи их да опишу ношњу свог краја и да објасне шта је то што је чини специфичном и лепом.

Наставна јединица: Војводином/1

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом свог народа

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије народне песме из Војводине *Бећарац*
- упознавање с карактеристикама певања и свирања у Војводини
- буђење интересовања за историјске и уметничке вредности свог народа
- неговање способности извођења музике (певања)
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком
- подстицање интересовања за групне музичке активности

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- слушање музике

Облици рада:

- групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су научили на претходном часу музичке културе: Питати их:

- На којим је инструментима у Србији праћено играње у колу?
- Ко су етномузиколози?
- Коју улогу у очувању нашег фолклора имају културно уметничка друштва?
- Ко су кореографи?

Подстаћи ученике да наведу назив културно уметничког друштва из свог места, као и називе домаћих или међународних смотри народног стваралаштва за које су сазнали од прошлог часа. Подстаћи ученике да се сете песме из Војводине коју су учили у првом полугодишту (*Дунаве, Дунаве*) и да је отпевају.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике с војвођанском традицијом певања. Затим најавити обраду народне песме из Војводине *Бећарац*. Географско порекло и назив песме записати на табли.

Певање и свирање

Народна из Војводине, *Бећарац*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци. Отпевати песму како би ученици уочили њен ритмичко-мелодијски ток. Затим започети обраду.

Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински) и темпо (*Andante*).

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на јасној дикцији, чистој интонацији и доживљеном певању уз шалив призивак карактеристичан за војвођанске песме.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње на инструментима Орфовог инструментарија или на другим изворима звука. Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са улогом коју тамбура има у војвођанском фолкору, као и с постојањем једног од најпознатијих фестивала тамбурашких оркестара у Војводини – *Алај смо се састали бећари* – који се одржава у селу Башаид крај Кикинде.

Завршни део часа

Упутити ученике на интернет страницу www.stdvojvodine.org/.rs/ostalo/istorijat.html на којој могу пронаћи информације о тамбури.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставним јединицама *Војводином/2, Западном Србијом / 1, Западном Србијом / 2, Централном Србијом / 1 и Централном Србијом / 2.*

Наставна јединица: *Стеван Стојановић Мокрањац – Пета руковет*

Циљ наставне јединице:

- упознавање са значајним уметничким делом домаћег композитора

Задаци наставе:

- упознавање с *Петом руковети* С. Ст. Мокрањаца
- учење текста и мелодије песама *Повела је Јела* и *Вишњицица род родила*
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- оспособљавање за разумевање музичких порука
- развијање способности за активно слушање музике
- развијање осетљивости за музичке вредности
- развијање критичког мишљења

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Најавити упознавање с *Петом руковети* Стевана Стојановића Мокрањца. Ученике питати:

- Шта у народу означава реч *руковет*?
- Шта представља руковет у музичком смислу?
- С којим смо се руковетима С. Ст. Мокрањца упознали у нижим разредима?

Главни део часа

Упознати ученике са улогом коју је С. Ст. Мокрањац имао у очувању и развоју српске културе, а затим најавити обраду песама из *Пете руковети*.

Певање

С. Ст. Мокрањац, *Повела је Јела и Вишњицица род родила*

Прочитати текст песме *Повела је Јела*, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински), темпо (*Allegro*) и динамику (*p*). Пажњу им усмерити на знак за понављање с краја композиције.

Песму ишчитати парлато, затим урадити вежбу распевавања. Започети певање песме уз мелодијску пратњу на клавиру. Током певања инсистирати на правилном изговору текста и изражајном певању.

Подстаћи ученике да појединачно или у групама одсвирају песму на неком од доступних мелодијских инструмената.

На исти начин обрадити песму *Вишњицица род родила*. Уколико ученици песму знају из нижих разреда, одмах приступити певању и свирању из нотног текста.

Указати ученицима на то да се песме *Повела је Јела и Вишњицица род родила* завршавају на другом ступњу *C-dug* лествице, па им објаснити да је завршетак на другом ступњу честа појава у нашој народној музици и да је управо то један од оријентира за препознавање народне песме.

Предложити ученицима да погледају нотне записе свих песама које су учили у току школске године и да пронађу оне песме које се завршавају другим ступњем.

Пажњу ученика усмерити на фотографију родне куће, а сада музеја С. Ст. Мокрањца.

Завршни део часа

Пажњу ученика усмерити на изјаву Марије Мице Мокрањац у вези с руковетима, а затим и на фотографију Марије и Стевана Мокрањца.

Слушање

С. Ст. Мокрањац, *Пета руковет*

Подстаћи ученике да приликом слушања композиције препознају песме *Повела је Јела и Вишњицица род родила*, као и да у *Дневник слушања музике* упишу запажања и утиске о *Петој руковети*.

Наставна јединица: *Јован Јовичић – Војвођанска свита*

Циљ наставне јединице:

- упознавање са улогом народног стваралаштва у уметничкој музици

Задаци наставе:

- упознавање с *Војвођанском свитом* Ј. Јовичића
- учење текста и мелодије песме *Ти једина*
- обнављање основа музичке писмености
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- оспособљавање за разумевање музичких порука
- развијање способности за активно слушање музике
- развијање осетљивости за музичке вредности
- развијање критичког мишљења

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- географија – композиције различитог географског порекла (Војводина)

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Поразговарати са ученицима о уметничкој музици. Питати их:
- По чему се уметничка музика разликује од народне?
 - Ко су творци уметничке музике?
 - Која смо дела уметничке музике слушали у досадашњем току школске године?

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника посвећен Јовану Јовичићу, његовом животу и раду. Упознати ученике с тим да је Јован Јовичић наш познати гитариста и композитор који је целокупно композиторско умеће посветио управо гитари.

Најавити обраду песме *Ти једина* коју је Ј. Јовичић обрадио у композицији *Војвођанска свита*.

Певање

Народна из Војводине, *Ти једина*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде географско порекло песме (из Војводине), такт (трочетвртински), динамичке ознаке (*p*, *mf*, *crescendo*, *decrescendo*), темпо (*Allegretto*), такт у ком се појављује повисилица (трећи такт трећег реда) и име повишеног тона (*fis*).

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

У току певања инсистирати на правилној дикцији и изражајном певању, као и на поштовању ознака за динамику.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње.

Завршни део часа

Слушање

Ј. Јовичић, *Војвођанска свита* (избор)

Подстаћи ученике да у *Дневник слушања музике* упишу запажања и утиске о *Војвођанској свити*.

Напомена: Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставној јединици *Марко Тајчевић – Седам балканских игара*.

Наставна јединица: *Стеван Христић – Охридска легенда*

Циљ наставне јединице:

- упознавање са улогом народног стваралаштва у уметничкој музици

Задаци наставе:

- упознавање с балетом *Охридска легенда* С. Христића
- учење текста и мелодије народне песме из Македоније *Биљана платно белеше*
- упознавање с композицијом *Грлица*
- подсећање на појмове *балет, композитор и кореограф*
- упознавање с музичком традицијом свог и других народа
- неговање способности извођења музике (певања)
- оспособљавање за разумевање музичких порука
- развијање способности за активно слушање музике
- развијање осетљивости за музичке вредности
- развијање критичког мишљења
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- српски језик – прича о вилама
- географија – песме различитог географског порекла (Македонија и друге балканске државе)

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да се присете балета о којем су учили у нижим разредима, да наведу његов назив и име његовог ствараоца (*Крчко Орашчић* П. И. Чајковског).

Уколико је потребно, пустити снимак поменуте композиције с компакт-диска за трећи разред основне школе.

Подстаћи ученике да наведу називе балета које су имали прилике да гледају и да опишу осећања која су они у њима изазвали.

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о животу и делу С. Хистића, па најавити обраду песме *Биљана платно белеше*.

Певање

Народна из Македоније, *Биљана платно белеше*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци. Затим започети обраду песме из нотног записа.

Задати ученицима да одреде географско порекло песме (из Македоније), такт (трочетвртински), динамику (*mf*) и темпо (*Moderato*). Пажњу ученика усмерити на знаке за понављање који се налазе на почетку другог реда, као и на његовом крају.

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на јасној дикцији, чистој интонацији и изражајном певању.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење. Ученицима скромнијих извођачких способности предложити смишљање и извођење ритмичке пратње на инструментима Орфовог инструментарија или на другим изворима звука.

Упознати ученике с појмом *балет*, као и с тим ко учествује у његовом стварању и извођењу.

Пажњу ученика усмерити на приказ сцене из балета *Охридска легенда*.

Одабрати ученика који ће прочитати садржај балета. По потреби садржај поново прочитати, дајући ученицима додатна објашњења, неопходна за разумевање ликова и догађаја који су описани у њему.

Најавити слушање *Грлице* – најпрепознатљивијег одломка из балета *Охридска легенда*. Записати на табли име композитора и назив дела, а затим пустити снимак.

Слушање

С. Христић, *Грлица* из балета *Охридска легенда*

Завршни део часа

Пажњу ученика усмерити на фотографије Биљаниних извора и на статуе *Биљана* у Охриду. Прочитати изјаву С. Хистића поводом премијере балета *Охридска легенда*; затим ученике подстаћи да у *Дневник слушања музике* упишу запажања и утиске о *Грлици*.

Наставна јединица: *Петар Коњовић, Коштана*

Циљ наставне јединице:

- упознавање са улогом народног стваралаштва у уметничкој музици

Задаци наставе:

- упознавање са опером *Коштана* П. Коњовића
- упознавање с *Великом чочечком игром*
- подсећање на појам *опера*
- неговање способности извођења музике (свирања)
- упознавање музичке традиције свог и других народа
- оспособљавање за разумевање музичких порука
- развијање способности за активно слушање музике
- развијање осетљивости за музичке вредности
- развијање критичког мишљења
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- свирање
- слушање музике

Облици рада:

- фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- дечји музички инструменти

Корелација:

- географија – фолклор различитог географског порекла (околина Врања)

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да се присете опере с којом су се упознали у нижим разредима, да наведу њен назив и име њеног ствараоца (*Чаробна фрула* В. А. Моцарта).

Уколико је потребно, пустити снимак поменуте композиције с компакт-диска за трећи разред основне школе.

Подстаћи ученике да наведу називе опера које су имали прилике да гледају и да опишу осећања која су оне у њима изазвале.

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати са животом и делом Петра Коњовића, па најавити слушање *Велике чочечке игре* из опере *Коштана*.

Записати на табли име композитора и назив дела, а затим пустити снимак.

Слушање

П. Коњовић, *Велика чочечка игра*

Пажњу ученика усмерити на нотни запис теме I дела *Велике чочечке игре*. Подстаћи их да наведу ознаке за ритам, па им објаснити да је *чочек* „темпераментна игра компликованог ритма карактеристична за јужне и југоисточне крајеве Србије“.

Демонстрирати извођење ритма, затим подстаћи ученике да понове исто. Ритам увежбавати по слуху, изводећи га на дечјим ритмичким инструментима или на другим изворима звука.

Упознати ученике с појмом *опера*, као и с тим на који се начин изводи њен садржај.

Пажњу ученика усмерити на фотографију омота плоче на којој је снимљен балет *Охридска легенда*.

Одабрати ученика који ће прочитати садржај опере. По потреби садржај поново прочитати, дајући ученицима додатна објашњења, неопходна за разумевање ликова и догађаја који су у њему описани.

Завршни део часа

Пажњу ученика усмерити на слику старог Врања, као и на статуу Боре Станковића. Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о *Великој чочечкој игри*.

Наставна јединица: *Право пријатељство*

Циљ наставне јединице:

- именоване и упознавање појмова *непотпун такт* и *предтакт*

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме из Аустрије *Право пријатељство*
- уочавање односа између потпуних и непотпуних тактова
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- подстицање интересовања за музичко стваралаштво
- подстицање потребе за изражајним певањем
- упознавање музичке традиције других народа
- оспособљавање за разумевање музичких порука

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- српски језик – писање писма

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о значењу појма *јединица бројања*.

Питати их:

- Шта називамо јединицом бројања?
- Која је нота јединица бројања у двочетвртинском такту?
- Која је нота јединица бројања у петосминском такту?

Главни део часа

Певање и свирање

Песма из Аустрије, *Право пријатељство*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста.

Питати их:

- Шта је пријатељство?
- Које особине красе пријатеља?
- На који начин чувате своја пријатељства?

Задати ученицима да одреде географско порекло песме (из Аустрије), такт (четворочетвртински), ознаке за динамику (*mp*, *mf*, *p*) и темпо (*Allegretto*).

Подстаћи ученике да пажљиво погледају нотни запис песме и да заокруже тактове чије трајање не одговара ознакама иза виолинског кључа (први и последњи такт песме).

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с појмовима *непотпун такт* и *предтакт*.

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на јасној дикцији, чистој интонацији и изражајном певању.

Песму певати и свирати на инструментима Орфовог инструментаријума.

Слушање

Песма из Аустрије, *Право пријатељство*

Подстаћи ученике да изнесу запажања и утиске о извођењу које су чули.

Завршни део часа

Задати ученицима да напишу писма својим пријатељима, па их подстаћи да усмено, без записивања, смисле мелодију за текст који су написли и да је отпевају.

Истаћи и похвалити најуспелије радове.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставним јединицама *Нек свуд љубав сја, Сад зиме више нема* и *Пролеће у шуми*.

Наставна јединица: *Птица пева*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с музичком културом и традицијом других народа

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме из Енглеске *Птица пева*
- уочавање разлике између лука трајања и лука легата
- неговање способности извођења музике (певања)
- подстицање потребе за изражајним певањем
- оспособљавање за разумевање музичких порука
- подстицање стваралачког ангажовања

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму певали на прошлом часу?
- Одакле она потиче?
- О чему се у њој говори?

Подстаћи ученике да отпевају песму *Пролеће у шуми* водећи рачуна о томе да певање буде изражајно и интонативно чисто.

Слушање

Едвард Григ, *Последње пролеће*

Главни део часа

Читајући текст из уџбеника који говори о Енглеској, најавити обраду песме *Птица пева*. Назив песме као и податке о њеном географском пореклу написати на табли.

Пажњу ученика усмерити на разгледницу из Енглеске на којој су приказани неки од симбола те острвске државе – зграда британског парламента и Tower Bridge.

Певање

Песма из Енглеске, *Птица пева*

Урадити вежбе распевавања, па смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на јасној дикцији, чистој интонацији и изражајном певању.

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати са још једним текстом који се може певати на мелодију песме *Птица пева*. Демонстрирати извођење песме с новим текстом, а затим подстаћи ученике да учине то исто.

Завршни део часа

Подстаћи ученике да смисле свој текст на мелодију песме *Птица пева*. Помоћи ученицима у решавању постављеног задатка.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставној јединици *Дед' поиграј, медо*.

Наставна јединица: Природна *a-moll* лествица

Циљ наставне јединице:

- упознавање са *a-moll* лествицом и усвајање основних знања о њој

Задаци наставе:

- усвајање елемената музичке писмености
- обнављање песме из Енглеске *Птица пева*
- уочавање разлика између дурских и молских лествица
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- повезивање наставних садржаја с токовима савремене музике
- подстицање истраживачког ангажовања

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

Корелација:

- математика – римски бројеви
- српски језик – абецеда

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су радили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- Коју смо песму певали на прошлом часу?
- Одакле она потиче?
- Које расположење у њој влада? Весело или тужно?

Подстаћи ученике да отпевају песму из Енглеске *Птица пева*.

Главни део часа

Предочити ученицима то да тонови песме *Птица пева* чине нову лествицу која почиње тоном *a*.

Задати ученицима да отпевају тонове *a-moll* лествице, а затим и *C-dur* лествице, па да затим опишу разлику између њих.

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с појмом *молска лествица*, као и са основним информацијама о њој.

Пажњу ученика усмерити на илустрацију на којој је на сликовит начин представљен распоред целих степена и полустепена у *a-moll* лествици. Постојећу илустрацију упоредити са илустрацијом помоћу које је на исти начин представљен однос целих степена и полустепена у *C-dur* лествици (стр. 15 у уџбенику).

Објаснити ученицима да се молске лествице због нежног призвука често називају *женским лествицама*. По потреби ученицима дати додатна објашњења, неопходна за разумевање разлике између дурских и молских лествица.

Задати ученицима да отпевају *a-moll* лествицу узлазно и силазно, па да наведу још неку реч којом би се могао описати њен звучни доживљај.

Слушање

К. Сен Санс, *Пијанисти* из циклуса *Карневал животиња*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о композицији коју су чули.

Питати их:

- Шта свирају пијанисти у овој композицији?
- Да ли они лествице свирају узлазно или силазно?
- Јесу ли те лествице дурске или молске?

Завршни део часа

Пажњу ученика усмерити на слику Алише Киз и текст који о њој говори. Задати ученицима да пронађу снимак неке песме са албума *Песме у a-молу*, па да га донесу на следећи час.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставној јединици *Хармонска a-moll лествица*.

Наставна јединица: *Осу се небо звездама*

Циљ наставне јединице:

- извођење песме *Осу се небо звездама* ради овладавања музичком писменошћу

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије народне песме из Србије *Осу се небо звездама*
- упознавање с појмом *мешовити такт*
- препознавање научених појмова на примеру песме
- неговање способности извођења музике (певања)
- слободно импровизовање на инструментима Орфовог инструментарија
- подстицање стваралачког ангажовања ученика
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- С којом смо се лествицом упознали на прошлом часу?
- По чему се хармонска а-moll лествица разликује од природне а-moll лествице?
- Између којих се ступњева хармонске лествице налази растојање од једног и по степена?

Најавити певање народне песме из Србије *Осу се небо звездама*.

Главни део часа

Певање

Народна из Србије, *Осу се небо звездама*

Прочитати текст песме па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста.

Подстаћи ученике да пажљиво погледају нотни запис песме и да наведу све оно што у њему примећују – смењивање различитих врста тактова (четворочетвртински, двочетвртински, четворочетвртински), смењивање различитих врста темпа (Anadante, Moderato, Andante).

Задати ученицима да одреде тоналитет у ком је писана песма (хармонски а-moll).

Упознати ученике с појмом *мешовити такт*, па започети обраду песме.

Урадити вежбе распевавања, па осмислити и одсвирати инструментални увод у циљу давања почетне интонације.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на јасној дикцији, чистој интонацији и изражајном певању уз поштовање ознака за темпо.

Ученицима који су песму добро савладали омогућити самостално извођење.

Пажњу ученика усмерити на слику *Звездано небо* Винсента ван Гога. Ученицима објаснити да је тај холандски сликар један од најцењенијих ликовних уметника свих времена, затим ученике подстаћи да изложе своје утиске о слици.

Подсетити ученике на то да су песму *Осу се небо звездама* слушали у оквиру *Друге руковети* С. Ст. Мокрањца.

Завршни део часа

Најавити слушање *Друге рудовети* С. Ст. Мокрањца. Записати на табли име аутора и назив дела.

Слушање

С. Ст. Мокрањац, *Друга руковет*

Подстаћи ученике да изложе своја запажања и утиске о извођењу које су чули и да опишу разлике између уметничке и народне верзије песме *Осу се небо звездама*.

Наставна јединица: *Музичка слагалица*

Циљ наставне јединице:

- подстицање стваралачког ангажовања ученика

Задаци наставе:

- оспособљавање за сналажење у нотном запису
- стварање и подстицање веселе и радне атмосфере

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Поразговарати са ученицима о музичком стваралаштву. Питати их:
- Шта је музичко стваралаштво?
 - На који начин ви учествујете у музичком стваралаштву?
 - Којим сте се музичким стваралаштвом бавили у досадашњем току школске године?
 - Којим бисте музичким стваралаштвом волели да се бавите?

После краћег разговора најавити решавање музичке слагалице.

Главни део часа

Задати ученицима да на основу упутства из уџбеника саставе мелодију народне песме коју су учили у току школске године (*Девојачко коло*).

Подстаћи ученике да задатак решавају самостално – свирајући понуђене мелодијске мотиве на дечјим мелодијским инструментима или фронтално – слушајући наставниково свирање на клавиру.

Задати ученицима да иза виолинског кључа у линијском систему напишу ознаку за такт, па да тактове препишу одговарајућим редом (4, 8, 3, 1, 6, 5, 7, 2).

Подстаћи ученике да одреде тоналитет у ком је писано *Девојачко коло* (C-dur).

Завршни део часа

Слушање

Пустити снимке композиција обрађених у току школске године. Подстаћи ученике да и сами предложе композиције за слушање, као и да изложе запажања и утиске о свакој од њих.

Наставна јединица: *Гушчица*

Циљ наставне јединице:

- усвајање појмова *шестосмински такт*

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *Гушчица* ради овладавања музичком писменошћу
- препознавање научених појмова на примеру песме
- развијање осећаја за ритам
- тактирање у шестосминском такту
- извођење наглашених и ненаглашених тактових делова
- упознавање музичке традиције других народа
- неговање способности извођења музике (певања/свирања)
- оспособљавање за сналажење у нотном запису
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање
- свирање

Облици рада:

- индивидуални, групни, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир, дечји музички инструменти

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о врстама тактова с којим су се досад упознали.
Питати их:

- Које смо врсте тактова научили?
- На који се начин изводи тактирање у трочетвртинском такту?
- Колико наглашених тактових делова има четворочетвртински такт?
- Који је од њих више наглашен, а који мање?

Подстаћи ученике да наведу назив песме из Аустрије коју су учили у току ове школске године (*Право пријатељство*).

Главни део часа

Певање и свирање

Песма из Аустрије, *Гушчица*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о његовом садржају и поруци.

Задати ученицима да одреде темпо (*Moderato*), ознаке за динамику (*mf, p, f*).

Пажњу ученика усмерити на ознаку за такт у нотном запису песме.

Читајући текст из уџбеника, упознати ученике са шестосминским тактом, као и с начином на који се он изводи.

Тактирање шестосминског такта вежбати на примеру вежбе дате у уџбенику.

Песму ишчитати парлато, па урадити вежбе распевавања.

Смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на прецизном ритму, јасној дикцији и чистој интонацији.

Подстаћи ученике да свирају песму на доступним мелодијским инструментима.
Ученицима скромнијих извођачких способности препоручити смишљање и извођење ритмичке пратње.

Завршни део часа

Упознати ученике с тим да је песма *Гушчица* настала на основу мелодије француске дечје песме *Ах, кажем вам, мама*, као и с тим да је истом песмом био инспирисан и В. А. Моцарт.

Слушање

В. А. Моцарт, *Варијације на француску песму „Ах, кажем вам, мама“*

Напомена: Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставној јединици *На студенту*.

Наставна јединица: Волфганг Амадеус Моцарт, Мала ноћна музика

Циљ наставне јединице:

- упознавање с композицијом *Мала ноћна музика* В. А. Моцарта

Задаци наставе:

- упознавање с вредним делом уметничке музике
- подстицање интересовања за уметничку музику
- развијање способности за активно слушање музике
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу
- развијање критичког мишљења
- стицање искуства у слушном разликовању звучних боја (музички инструменти)

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- слушање музике

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- клавир

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

Подстаћи ученике да испричају све што знају о животу и раду В. А. Моцарта.
Питати их:

- Из које земље потиче Волфганг Амадеус Моцарт?
- Зашто је Моцарт, док је био мали, називан „чудом од детета“?
- С којом смо се Моцартовом композицијом упознали у нижим разредима?

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о В. А. Моцарту и његовом ремек-делу – серенади *Мала ноћна музика*. Затим најавити упознавање с том композицијом.

Написати на табли име аутора и назив дела.

Слушање

В. А. Моцарт, *Мала ноћна музика* (одломак из I става)

Подстаћи ученике да изложе запажања и утиске о извођењу које су чули. Питати их:

- Које расположење доминира првим ставом?
- Који гудачки ансамбл изводи дело?
- Који су гудачки инструменти носиоци мелодије?
- Која је улога контрабаса у извођењу овог дела?

Упознати ученике с појмом *менует* и са улогом коју је та француска игра имала на европским дворовима у XVII и XVIII веку.

Најавити слушање *Менуета* из *Мале ноћне музике* В. А. Моцарта, па пажњу ученика усмерити на слику *Учитељ плеса* Ж. Ф. Ле Баа, на којој је приказан учитељ плеса са *пошетом* у руци.

Слушање

В. А. Моцарт, *Мала ноћна музика* (*Менует*)

Подстаћи ученике да изложе запажања и утиске о извођењу *Менуета*.

Завршни део часа

Поново пустити снимак *Менуета*, па подстаћи ученике да импровизују покрете који одговарају тој композицији.

Пажњу ученика усмерити на занимљивост у уџбенику и слику *моцарт кугли*.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставним јединицама *Беджих Сметана – Влтава* и *Антонио Вивалди – Пролеће*.

Наставна јединица: *Празник*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с *G-dur* лествицом ради бољег разумевања музичког дела

Задаци наставе:

- учење текста и мелодије песме *Празник* В. А. Моцарта
- подстицање потребе за изражајним певањем
- подстицање интересовања за уметничку музику
- препознавање научених појмова на примеру песме
- развијање осећаја за ритам
- неговање способности извођења музике (певања)
- оспособљавање за сналажење у нотном запису
- подстицање жеље за активнијим бављењем музиком

Наставне методе и поступци:

- разговор, демонстрација
- певање

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- клавир

Уводни део часа

Поразговарати са ученицима о ономе што су учили на претходном часу музичке културе. Питати их:

- С којом смо се композицијом упознали на прошлом часу?
- Ко је њен творац?
- У којој је форми писан трећи став *Мале ноћне музике*?
- Шта је менует?

Најавити обраду песме *Празник* В. А. Моцарта.

Главни део часа

Певање

В. А. Моцарт, *Празник*

Прочитати текст песме, па са ученицима поразговарати о садржају и поруци текста. Задати ученицима да одреде такт (двочетвртински са узмахом), темпо (*Moderato*), динамику (*mf*), предзнак на почетку нотног записа (*fis*) и тон којим се композиција завршава (*g*).

Читајући текст из уџбеника, ученике упознати с *G-dur* лествицом, па започети обраду песме.

Урадити вежбу распевавања, затим смислити и одсвирати инструментални увод ради давања почетне интонације.

Песму обрадити фразу по фразу, а најтеже мелодијске скокове понављати више пута заредом.

Певати песму уз инструменталну пратњу на клавиру. У току певања инсистирати на прецизном ритму, јасној дикцији и чистој интонацији.

Подстаћи ученике да свирају песму на доступним мелодијским инструментима. Ученицима скромнијих извођачких способности препоручити смишљање и извођење ритмичке пратње.

Завршни део часа

Ученике поделити у више група, од којих једна пева песму, друга је свира на мелодијским инструментима, а трећа изводи пратњу на ритмичким инструментима Орфовог инструментаријума или другим изворима звука.

Напомена:

Поступак рада коришћен у овој наставној јединици погодан је и за остварење циљева и задатака наставе у наставним јединицама *Шума на киши* и *Ветар дуба*.

Наставна јединица: *Модест Мусоргски – Сlike са изложбе*

Циљ наставне јединице:

- упознавање с композицијом *Сlike са изложбе* Модеста Мусоргског

Задаци наставе:

- упознавање с познатим делом уметничке музике
- развијање слушне концентрације
- развијање и подстицање музичког стваралаштва
- подстицање изражавања ученика о слушаном делу
- развијање критичког мишљења

Наставне методе и поступци:

- разговор
- слушање музике
- музичко стваралаштво

Облици рада:

- индивидуални, фронтални

Наставна средства:

- уџбеник
- CD-плејер, компакт-диск
- дечји музички инструменти

Корелација:

- ликовна култура – слике *Самјуел Голденберг, Шмул и Велика кијевска капија* Виктора Хартмана

МОГУЋИ ТОК РАДА

Уводни део часа

- Започети обраду нове наставне јединице постављањем следећих питања:
- Да ли сте некада били на изложби слика?
 - Да ли се сећате чија је то била изложба?
 - Шта је сликар представио на својим сликама?
 - Која су осећања у вама изазвале те слике?

Подстаћи ученике да се присете композиција из *Слика са изложбе* М. Мусоргског које су слушали у четвртном разреду (*Игра пилета у љусци од јајета* и *Баба Јага*). Уколико је потребно, пустити снимак поменутих композиција с компакт-диска за четврти разред основне школе.

Главни део часа

Прочитати текст из уџбеника који говори о М. Мусоргском и о томе како су настале његове *Слике са изложбе*. Затим најавити слушање њихове оркестарске верзије, чији је аутор Морис Равел.

Слушање

М. Мусоргски (М. Равел), *Слике са изложбе – Променада, Гном, Тиљерије, Самјуел Голденберг, Шмул, Велика кијевска капија*

Пустити снимке композиција, па ученике упознати с њиховим програмским садржајем читајући текст из уџбеника.

Задати ученицима да одреде темпо, динамику и извођаче за сваку од композиција и да затим изложе запажања и утиске о њима.

Пажњу ученика усмерити на слике *Самјуел Голденберг, Шмул* и *Велика кијевска капија* Виктора Хартмана, на основу којих су настале истоимене композиције Модеста Мусоргског.

Завршни део часа

Пажњу ученика усмерити на занимљивост у вези с Мајклом Џексоном и на слику тог познатог извођача савремене музике.

Задати ученицима да пронађу снимак песме *Историја* Мајкла Џексона и да закључе којом мелодијом из *Слика са изложбе* М. Мусоргског почиње та песма (*Велика кијевска капија*).

Подстаћи ученике да компонују своју „слику са изложбе“ према упутству из уџбеника. Помоћи им у остварењу постављеног задатка демонстрирајући један од начина за његову реализацију.